

[volkskrant.nl](https://www.volkskrant.nl)

Inlichtingendiensten te vrij in nieuw wetsvoorstel | De Volkskrant

4-5 minutes

*Europees Hof voor de Rechten van de Mens.*Beeld anp

Dat concluderen onderzoekers van het Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam na bestudering van het

wetsvoorstel en na raadpleging van Europese jurisprudentie.

Begin deze maand stuurden ministers Ronald Plasterk (Binnenlandse Zaken) en Jeanine Hennis (Defensie) na een voorbereiding van enkele jaren een wetsvoorstel voor de geheime diensten naar de Kamer. Deze wet moet de oude uit 2002 vervangen.

Voornaamste verandering is dat de AIVD en MIVD straks toegang krijgen tot communicatie via glasvezelkabels. Zo kunnen ze op grote schaal informatie onderscheppen en opslaan. Nu mogen de diensten alleen ongericht data uit de lucht onderscheppen, terwijl ruim 90 procent van de communicatie via kabels gaat.

Vonnissen

De onderzoekers hebben vonnissen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Hof van Justitie bestudeerd. Onderzoeker Ot van Daalen: 'Juist bij inlichtingendiensten die zulke verregaande bevoegdheden hebben, zijn waarborgen tegen misbruik essentieel. Er is één manier om dat goed te doen: via onafhankelijk voorafgaand toezicht. In dit wetsvoorstel staat dat niet.'

In Nederland geven de ministers van de beide diensten toestemming. Van Daalen: 'De minister is dus degene die de

opdracht geeft en vervolgens zijn eigen opdracht toetst.'

De onderzoekers pleiten voor invoering van een rechterlijke toets.

De rechter kan ook vooraf controleren of een tapverzoek of inlichtingenoperatie rechtmatig is. Voor journalisten en voor het openen van brieven is in het wetsvoorstel al een dergelijke constructie opgenomen.

Onafhankelijke toets

Begin deze maand oordeelde de Haagse rechtbank dat voor het afluisteren van advocaten ook een onafhankelijke toets noodzakelijk is. De AIVD moet binnen zes maanden zo'n toets invoeren. Doet de dienst dat niet, dan moet de overheid stoppen met het afluisteren van advocaten. De rechter verwees in zijn uitspraak nadrukkelijk naar het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en de daarin omschreven wenselijkheid van toetsing door een onafhankelijk orgaan.

In Nederland houdt de CTIVD toezicht op de AIVD en MIVD, maar deze commissie controleert enkel achteraf. Zij kan de inzet van bijzondere bevoegdheden niet tegengaan of beëindigen. Bovendien worden de leden benoemd door de ministers van beide diensten.

Van Daalen: 'Duitsland kent ook geen rechterlijke toetsing, maar de onafhankelijke commissie die toezicht houdt, is redelijk streng en heeft meer bevoegdheden. Het Europees Hof achtte dat eerder

afdoende.'

Het voorstel voor de nieuwe wet voor de geheime diensten heeft enkele jaren op zich laten wachten. Van Daalen denkt dat dit 'zonder meer' te maken heeft met de onthullingen van Edward Snowden. 'De regering was bevreesd het voorstel te publiceren toen de discussie nog in alle hevigheid woedde.'